

ЗМІСТ

1. Загальні положення	4
2. Етапи підготовки дипломної роботи магістра та бакалавра.....	6
2.1. Вибір теми	6
2.2. Керівництво дипломною роботою магістра та бакалавра.....	7
2.3. Складання плану роботи.....	7
2.4. Збір матеріалу та його опрацювання.....	8
3. Вимоги до структури та змісту дипломної роботи магістра та бакалавра	9
3.1. Підготовка тексту.....	9
3.2. Структура роботи.....	11
4. Правила оформлення дипломної роботи магістра та бакалавра.....	14
4.1. Загальні принципи оформлення	14
4.2. Оформлення таблиць та ілюстрацій.....	15
4.3. Посилання на використані джерела	16
4.4. Формування списку використаних джерел.....	17
4.5. Оформлення додатків.....	17
5. Типові помилки при написанні дипломної роботи магістра та бакалавра	19
6. Допуск до захисту, рецензування та захист дипломної роботи магістра та бакалавра	20
7. Критерії оцінювання.....	22
8. Додатки	23

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дипломна робота магістра та бакалавра – це виконана науково-дослідна робота за освітнім ступенем магістра та бакалавра, головною метою і змістом якої є наукові дослідження з новітніх питань теоретичного або прикладного характеру за профілем підготовки. Дипломна робота магістра та бакалавра є самостійним науковим дослідженням студента, що виконується ним на завершальному етапі навчання. Основне завдання дипломної роботи магістра та бакалавра – продемонструвати рівень освітньо-наукової підготовки, вміння самостійно вести науковий пошук, розв'язувати конкретні наукові завдання; глибоко, всебічно, раціонально та коректно досліджувати обрану проблематику, робити обґрунтовані висновки і надавати конкретні, аргументовані та оригінальні пропозиції.

Дипломна робота магістра та бакалавра є складовою підсумкової атестації та завершальним етапом навчання студентів в університеті. Виконання дипломної роботи магістра та бакалавра має сприяти:

- систематизації, закріпленню й розширенню теоретичних знань, практичних навичок та інших компетентностей зі спеціальності, їх застосуванню при виконанні конкретних наукових, виробничих, технічних і економічних завдань;
- розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження і проведення експерименту при вирішенні наукових проблем, поставлених у дипломній роботі.

Дипломна робота магістра та бакалавра повинна бути дослідницько-інноваційною працею, котра підпорядкована певній меті та передбачає розв'язання конкретних правових, соціальних, управлінських та інших завдань на основі поглибленого вивчення законодавства України, вітчизняних та зарубіжних джерел, передового досвіду, власних досліджень реального об'єкта.

Відповідно до встановлених у вищій школі вимог дипломна робота магістра та бакалавра повинна відповідати встановленим стандартам. Насамперед, вона має бути виконана самостійно на основі опрацьованого найбільш актуального теоретичного, статистичного і практичного матеріалу, містити власні висновки й пропозиції, бути належно структурованою та оформленою. Механічно переписані з наукових джерел, нормативних документів, не оформлені належним чином (тим більш виготовлені шляхом плагіату) роботи до захисту не допускаються.

Метою написання дипломної роботи магістра та бакалавра є:

- поглиблення і розширення теоретичних і практичних знань з обраного напрямку спеціалізації в сфері права, а також набуття вміння застосовувати їх при вирішенні конкретних практичних завдань;
- пошук сучасних наукових досягнень у сфері права в різноманітних сферах діяльності, вміння їх самостійно застосовувати для вирішення прикладних проблем.

Основним завданням автора дипломної роботи магістра та бакалавра є найповніше розкриття свого фахового рівня, вміння самостійно вести науковий пошук, бачити проблеми і шляхи вирішення цих проблем в умовах сьогодення та на перспективу.

Дипломна робота магістра та бакалавра має виявити ступінь підготовки магістра та бакалавра до самостійної діяльності в обраній галузі. Майбутній фахівець виробляє навички творчого використання теоретичних положень науки для успішного вирішення поставленої проблеми, вміння користуватись науковим апаратом.

При написанні дипломної роботи магістра та бакалавра використовуються як

загальнонаукові методи теоретичного узагальнення предметних процесів, чинників і явищ (методи діалектичної і формальної логіки), так і сучасні специфічні методи досліджень (статистичні, економіко-математичне моделювання та ін.).

Текст роботи потрібно набирати на комп'ютері з використанням текстового редактора Microsoft Word.

Робота готується українською мовою. Наукову інформацію в ній необхідно викладати у повному обсязі, обов'язково розкриваючи хід та результати дослідження, з детальним описом його методики. Повнота наукової інформації має відбиватися в деталізованому фактичному матеріалі з обґрунтуваннями, широкими історичними екскурсами.

До тексту роботи включається весь наявний знаковий апарат (формули, графіки, діаграми, схеми, таблиці тощо), у мовностилістичному оформленні матеріалу необхідно враховувати особливості наукового стилю мови, стисло, логічно і аргументовано викладати зміст і результати наукових досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

Назва роботи має бути якомога коротшою, відповідати галузі знань (спеціальності) та суті досліджуваної наукової проблеми (завданням).

2. ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА ТА БАКАЛАВРА

2.1. Вибір теми.

Теми дипломних робіт магістрів та бакалаврів визначаються і затверджуються випусковими кафедрами. Теми можуть бути запропоновані зацікавленими організаціями, підприємствами, установами. Тематика повинна бути актуальною, відповідати науковому профілю кафедри, сучасному стану та перспективам розвитку науки. Тематика робіт щорічно переглядається і оновлюється.

Магістру та бакалавру надається право вибрати тему роботи із визначених кафедрою або запропонувати свою з необхідним обґрунтуванням доцільності її розробки. У таких випадках перевага надається темам, що продовжують тематику виконаної курсової роботи або дипломної роботи бакалавра, або темам, безпосередньо пов'язаним із місцем майбутньої професійної діяльності випускника. У будь-якому разі студент магістратури та бакалаврату після вибору теми роботи подає на ім'я завідувача кафедри заяву із назвою сформульованої теми (див. додаток 9).

При виборі теми слід враховувати її новизну і перспективність, наявність наукового надбання, можливість отримання і опрацювання практичного та теоретичного матеріалу (даних), наявність наукових і методичних напрацювань, перспективу професійного зростання тощо.

Дипломна робота магістра та бакалавра закріплюється за студентом розпорядженням декана факультету, на підставі подання кафедри, не пізніше як за **4 місяці** до її захисту, згідно з навчальним планом. У розпорядженні вказується керівник роботи, визначений кафедрою, який видає студенту завдання із зазначенням терміну його виконання, затверджене завідувачем кафедри.

Дипломна робота магістра та бакалавра повинна виконуватись відповідно до затверджених календарного плану та завдань. На кафедрі обов'язково складається графік консультацій наукових керівників, в якому вказується час і місце їх проведення.

Після затвердження теми дипломної роботи магістра та бакалавра студент магістр та бакалавр і науковий керівник приступають до підбору джерел.

Ознайомлення з опублікованою за темою дипломної роботи магістра та бакалавра літературою починається із розробки ідеї, тобто задуму передбачуваного наукового дослідження, який знаходить своє вираження в темі і робочому плані роботи. Це дає змогу більш цілеспрямовано шукати наукові джерела з обраної теми і глибше осмислювати той матеріал, що міститься в опублікованих роботах інших вчених.

Далі слід обдумати послідовність пошуку і приступити до складання картотеки (або списку) наукових джерел з теми. Добре складена картотека (список) навіть за поверхового огляду заголовків джерел дає змогу охопити тему повністю. На її основі можна вже на початку дослідження уточнити завдання.

Переглянути потрібно всі види джерел, зміст яких пов'язаний з темою дипломної роботи магістра та бакалавра. До них належать матеріали, опубліковані в різних вітчизняних і зарубіжних виданнях ("Право України", „Держава і право”, „Право”, "Вісник академії правових наук України", "Підприємництво, господарство і право" тощо), документи, що не публікуються (звіти про науково-дослідні роботи, депоновані рукописи, звіти спеціалістів про закордонні відрядження, матеріали зарубіжних видань), офіційні матеріали.

2.2. Керівництво дипломною роботою магістра та бакалавра.

Науковими керівниками дипломних робіт магістрів та бакалаврів призначаються, як правило, професори, доктори наук, доценти, кандидати наук.

Науковий керівник:

- разом зі студентом магістром та бакалавром визначає мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження;
- надає допомогу у розробці календарного графіка роботи на весь період виконання (відображається у завданнях на дипломну роботу магістра та бакалавра);
- рекомендує студентові необхідну літературу, Web-ресурси;
- надає організаційну і науково-методичну допомогу шляхом проведення консультацій;
- контролює хід виконання роботи;
- періодично інформує випускову кафедру про хід виконання роботи;
- перевіряє оформлення виконаної дипломної роботи (проекту) відповідно до вимог, які ставляться до такого виду робіт;
- готує подання на дипломну роботу магістра та бакалавра.

На пропозицію керівника дипломної роботи магістра та бакалавра, у випадку необхідності, кафедри надається право запрошувати з інших ВНЗ, установ та організацій консультантів з окремих розділів роботи. Консультанти перевіряють відповідну частину виконаної студентом роботи і підписують її.

Науковий керівник до початку виконання дипломної роботи магістра та бакалавра доводить до відома студента вимоги щодо змісту й оформлення роботи та термін її виконання.

Рішення про готовність дипломної роботи магістра та бакалавра до захисту приймається на засіданні кафедри.

Студент несе відповідальність за дотримання встановлених вимог до дипломної роботи магістра та бакалавра і терміну її виконання. Робота оцінюється позитивною оцінкою тоді, коли вона є самостійно виконаним дослідженням і оформлена відповідно до вимог, які ставляться до такого виду робіт.

2.3 Складання плану роботи.

План є обов'язковим і надзвичайно важливим атрибутом майбутньої дипломної роботи магістра та бакалавра. Він дозволяє логічно пов'язати окремі проблеми з обраної теми, розмістити їх у певній послідовності. При цьому слід мати на увазі, що всі проблеми, пов'язані єдиною метою дослідження. Дослідження проводиться від загального до конкретного. Потрібно починати із загальних теоретичних положень, а потім переходити до аналізу конкретних явищ і процесів.

План самостійно складається студентом магістром та бакалавром після опрацювання джерел, погоджується з науковим керівником, коригується (за потреби) та затверджується ним.

План повинен складатися зі вступу, кількох розділів, які деталізуються підрозділами, висновків і пропозицій, списку використаної джерел, додатків. Пункти плану повинні відображати сутність теми, бути короткими, лаконічними та викладатися у логічній послідовності.

Слід пам'ятати, що від того, наскільки виважено і вдало складено план, залежить

правильність і повнота висвітлення теми, глибина розгляду проблем, логіка викладу матеріалу.

2.4. Збір матеріалу та його опрацювання.

Опрацювання опублікованих за темою дипломної роботи магістра та бакалавра праць супроводжується їх конспектуванням. Студент виписує окремі важливі, на його думку, теоретичні положення, цифри, факти тощо з обов'язковим посиланням на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Таким чином формується робочий матеріал для написання роботи. Далі він групується за окремими найважливішими проблемами, які розглядатимуться в основних розділах роботи.

Слід пам'ятати, що постійно з'являються нові публікації, насамперед у наукових часописах і збірниках. Тому потрібно докласти значних зусиль для поповнення списку літературних джерел, на які посилається автор праці, що вивчається.

Дуже велике значення має обробка записів у процесі їх накопичення. Бажано для кожного розділу завести папку, куди складати виписки у послідовності, що відповідає викладенню матеріалу. При цьому обов'язково робиться повний бібліографічний опис джерел.

Важливим етапом роботи є збір і систематизація практичного та теоретичного матеріалу в галузі юриспруденції. Студенти збирають та систематизують інформацію за темою роботи насамперед під час практики. Перед проходженням практики студентів консулює науковий керівник роботи: визначаються конкретні напрямки досліджень, методика збору та обробки інформації, її джерела.

При збиранні фактичного матеріалу необхідно дотримуватись основних вимог: інформація повинна бути повною, порівняльною і достовірною. Повнота полягає в тому, що студент повинен повністю охопити явище або елементи досліджуваного процесу, розглянути всі сторони проблеми, зібрати дані за максимально можливий безперервний термін (щонайменше 5 років). Порівнянність полягає в тому, щоб зібрані факти були взаємопов'язаними, мали спільну основу. Порівнянність фактів дає змогу підсумувати їх і зробити загальні висновки, внести пропозиції.

На цьому підготовчий період завершується, і можна приступити до основного етапу - написання тексту дипломної роботи магістра та бакалавра та її оформлення.

3. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА ТА БАКАЛАВРА

3.1. Підготовка тексту.

Дипломна робота магістра та бакалавра є самостійним завершеним науковим дослідженням. Основним у змісті такої роботи є теоретичне дослідження сутності наукових явищ і процесів, методології їх організації в сучасних умовах, аналіз ефективності функціонування та напрями вдосконалення відповідно до актуальних потреб розвитку суспільства.

Є кілька методичних прийомів подання наукових матеріалів під час підготовки дипломної роботи магістра та бакалавра. Найчастіше використовуються такі прийоми: 1) послідовний; 2) цілісний (з подальшою обробкою кожного розділу); 3) вибіркового (розділи пишуться окремо в будь-якій послідовності).

Послідовний виклад матеріалу потребує більших затрат часу, бо автор не може перейти до наступного розділу, не закінчивши роботу над попереднім. При цьому кожний розділ практично завершується і майже не потребує обробки.

Цілісний прийом вимагає майже вдвічі менше часу на підготовку кінцевого варіанта рукопису, бо спочатку пишеться вся робота (чернетка), а потім відбувається обробка її частин і деталей.

Вибірковий виклад матеріалів також часто застосовується магістром та бакалавром. У процесі формування фактичного матеріалу автор створює текст у будь-якій зручній для нього послідовності.

Після підготовки рукопису основної частини доцільно виділити такі композиційні елементи магістерської та бакалаврської роботи: вступ, висновки і пропозиції, бібліографію, додатки.

Перед тим, як переходити до остаточної обробки чернетки, доцільно обговорити з науковим керівником основні положення рукопису.

Коли макет чернетки готовий, всі необхідні матеріали зібрано, зроблено необхідні узагальнення, отримано схвалення наукового керівника, починається детальне шліфування тексту дипломної роботи магістра та бакалавра. Перевіряються і критично оцінюються кожен висновок, таблиця, кожне речення. Ще раз перевіряється відповідність плану магістерської та бакалаврської роботи її змістові, уточнюється композиція, розміщення тексту, його рубрикація. Оскільки дипломна робота магістра та бакалавра є, насамперед, кваліфікаційною працею, її мова і стиль свідчать про рівень професійної підготовки автора, його загальну культуру.

Найхарактернішою ознакою писемної наукової мови є формально-логічний спосіб викладення матеріалу. Це знаходить своє відображення у всій системі мовних засобів. Науковий виклад - це головним чином роздуми, метою яких є доведення істин, виявлених у результаті дослідження фактів дійсності.

Науковому текстові властива смислова завершеність, цілісність і взаємопов'язаність. Найважливішим засобом вираження логічних зв'язків тут є функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, насамперед, по-перше, по-друге, отже), заперечення (проте, тимчасом, але, тоді як, однак), причинно-наслідкові зв'язки (таким чином, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, крім цього, до того ж), перехід від однієї думки до іншої (перш ніж перейти до..., звернемось до..., розглянемо, зупинимось на..., перейдемо до..., необхідно розглянути), результат, висновок (отже, значить, все

сказане дає змогу зробити висновок, підсумовуючи, варто зазначити).

Засобами логічного зв'язку можуть виступати займенники, прикметники і дієприкметники (даний, той, такий, названий, вказаний).

Науковий текст характеризується тим, що у ньому подаються лише точні відомості та факти. Це зумовлює використання спеціальної термінології. Треба пам'ятати, що науковий термін - це не просто слово, а втілення сутності даного явища. Отже, добирати наукові терміни і визначення треба дуже уважно. Не можна довільно змішувати в одному тексті різну термінологію з різних галузей знань.

У дипломній роботі магістра та бакалавра потрібно давати конкретну оцінку внескові своїх попередників при дослідженні даної проблеми. Норми наукової комунікації строго регламентують характер викладу наукової інформації, вимагаючи відмови від вираження власної думки у чистому вигляді. Тому автори роботи стараються вдаватися до мовних конструкцій, що виключають використання особового займенника "я". Стало неписаним правилом: автор роботи виступає у множині і замість "я" вживає займенник "ми", що дає йому змогу відобразити свою думку як думку певної групи людей, наукової школи чи наукового напрямку. І це правильно, оскільки сучасну науку характеризують такі тенденції, як інтеграція, колективна творчість, комплексний підхід до вирішення проблем. Займенник "ми" і його форми найкраще передають ці тенденції в сучасній науковій творчості. Замість "я" використовують займенник "ми", словосполучення "на нашу думку", "ми вважаємо", "автор вважає", "автор пропонує".

Рисами, котрі визначають культуру наукової мови, є точність, ясність і стислість. Смыслова точність - одна з головних умов забезпечення наукової та практичної значущості інформації. Недоречно вжите слово може суттєво викривити сенс написаного, призвести до подвійного тлумачення тієї чи іншої фрази, надати всьому текстові небажаної тональності.

Ще одна необхідна риса наукової мови - ясність. Ясність - це вміння писати логічно і доступно.

Накопичення наукових фактів у процесі дослідження - завжди творчий процес, в основі якого лежить певний задум, ідея. У філософському визначенні ідея є продуктом людської думки, формою відображення дійсності. Ідея відрізняється від інших форм мислення і наукового знання тим, що в ній не лише відображено об'єкт вивчення, а й міститься усвідомлення мети, перспективи пізнання і практичного перетворення дійсності.

Ідеї народжуються із практики, спостереження навколишнього світу і потреб життя. В їх основі лежать реальні факти і події. Життя висуває конкретні завдання, але не завжди відразу знаходяться продуктивні ідеї для їх розв'язання. Тоді на допомогу приходить спроможність дослідника пропонувати новий, зовсім незвичайний аспект розгляду завдання.

Нова ідея - не просто зміна уявлення про об'єкт дослідження шляхом глибокого обґрунтування: це якісний стрибок думки за межі сприйнятих почуттями даних і перевірених рішень. При цьому отримання нових знань відбувається за такою схемою: парадигма – парадокс - нова парадигма. Можна стверджувати, що розвиток науки — це зміна парадигм, що відрізняються, методів, стереотипів мислення. Перехід від однієї парадигми до іншої не підлягає логічному описові, бо кожна з них відкидає попередню і несе принципово новий результат дослідження, який не можна логічно вивести з відомих теорій. Особливу роль тут відіграють інтуїтивні механізми наукового пошуку, підґрунтям яких не є формальна логіка.

Метод дослідження — це сукупність прийомів або операцій з практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих розв'язанню конкретного завдання. Формуючись як теоретичний результат попереднього дослідження, метод є вихідним пунктом та умовою майбутніх досліджень.

3.2. Структура роботи.

Структура дипломної роботи магістра та бакалавра визначається завданнями і проблематикою дослідження. Робота повинна містити титульний аркуш, анотація (українською та іноземною мовами), зміст, перелік умовних скорочень, вступ, основну частину, яка складається з двох-трьох (допускається і більше) розділів; висновки, список використаних джерел, додатки (за необхідності).

Титульний аркуш вважається першою сторінкою дипломної роботи магістра та бакалавра. Він містить найменування міністерства, вищого навчального закладу, назву кафедри, прізвище, ім'я, по батькові автора, тему магістерської роботи, прізвище та ініціали завідувача кафедри із зазначенням наукового ступеня і вченого звання та відміткою про допуск до захисту, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали наукового керівника, місто і рік написання (див. додаток 1).

Анотація - це коротка характеристика роботи, яка висвітлює основні розділи у короткій формі: актуальність, постановку проблеми, шляхи її вирішення, результати (основні теоретичні й експериментальні результати, виявлені взаємозв'язки і закономірності) і висновки, які можуть супроводжуватися рекомендаціями, оцінками, пропозиціями. На кожен з розділів відводиться одне – два речення.

Анотація до дипломної роботи магістра та бакалавра подається українською та англійською мовами обсягом 1600-1800 знаків.

Анотація подається за схемою:

Прізвище, ім'я та по батькові

Назва дипломної роботи магістра та бакалавра

Текст анотації

Ключові слова (див. додаток 7).

Анотація друкується на окремих аркушах (14 кегль, одинарний інтервал) і додається до роботи після титульного аркуша (див. додаток 8).

Зміст подають після анотацій. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів, а також вступ, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки (див. додаток 3).

Вступ має розкривати сутність і стан вивчення наукової проблеми та її значущість, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Хоча робота розпочинається зі вступу, його оформлення здійснюється після закінчення написання всіх розділів, висновків і пропозицій. У вступі подають загальну характеристику роботи у рекомендованій нижче послідовності.

Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими шляхами розв'язання проблеми:

- *обґрунтовують актуальність та доцільність* вибору обраної теми для розвитку відповідної галузі дослідження;

- *формулюють мету роботи і завдання*, які необхідно розв'язати для досягнення поставленої мети; не слід формулювати мету як "Дослідження...", "Вивчення...", тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету (наприклад, мету можна сформулювати за допомогою словосполучень: оцінка стану..., формулювання

основних напрямів удосконалення механізму...);

- *вказують об'єкт і предмет дослідження* (об'єкт дослідження - це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, обрану для вивчення; предмет міститься в межах об'єкта, зокрема предметом дослідження можуть виступити окремі аспекти об'єкта; об'єкт і предмет співвідносяться між собою як загальне і часткове; в об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження, по суті, предметом є філософські поняття, які характеризують особливі якості об'єкта, саме на нього спрямована особлива увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему дослідження, яка відображається на титульному аркуші як її назва);

- *відображають методи дослідження*, подають перелік використаних наукових принципів, методології та методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети, зокрема, діалектичний, логічний методи, методи порівняння, групування, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, інші специфічні методи і прийоми;

- *вказують джерельну: нормативно-правову, теоретичну й методологічну базу дослідження*: закони України, Укази Президента України, постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, інші нормативні документи, правові акти, теоретичні висновки та узагальнення вітчизняних і зарубіжних вчених, що містяться у монографічній, спеціальній та періодичній літературі, матеріали науково-практичних конференцій;

- *обґрунтовують наукову новизну одержаних результатів*: чітко формулюють наукові положення, запропоновані студентом самостійно, відокремлюючи їх основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни (сформульоване наукове положення повинно читатися і сприйматися легко і однозначно, у жодному разі не можна вдаватися до викладу наукового положення у вигляді анотації, коли просто констатують, що в роботі зроблено, а по суті наукової новизни виявити неможливо);

- *вказують на практичне значення одержаних результатів*: у дипломній роботі магістра та бакалавра, що має теоретичне значення, подають відомості про наукове використання результатів дослідження або рекомендацій щодо їх використання; а в роботі, що має прикладне значення, відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендацій щодо їх використання;

- *перераховують структурні елементи дипломної роботи магістра та бакалавра* та коротко їх анують.

Основна частина роботи складається з розділів та підрозділів. Кожний розділ починають з нової сторінки. В кінці кожного розділу можуть бути сформульовані висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає змогу виділити важливі положення, уникаючи другорядних подробиць.

Написання дипломної роботи магістра та бакалавра розпочинають з *першого розділу*. У ньому висвітлюють теоретичний аспект обраної теми, який є результатом ґрунтовного аналізу та критичної оцінки наукової джерел. Стисло і критично проводять огляд джерел за темою і визначають напрями дослідження.

При вивченні джерел не потрібно прагнути тільки до запозичення матеріалу. Паралельно варто обдумати знайдену інформацію. Цей процес повинен здійснюватися упродовж всієї роботи над темою, тоді власні думки, які виникають в процесі знайомства з чужими роботами, послужать основою для отримання нового знання.

При вивченні джерел з обраної теми використовується не вся інформація, яка в

ній знаходиться, а лише та, яка має безпосереднє відношення до теми роботи і тому є найбільш цінною і корисною. Таким чином, критерієм оцінки дослідженого є можливість його практичного використання в роботі.

Робота повинна включати елементи самостійного узагальнення суті викладеного питання.

У *першому розділі* дається загальна характеристика досліджуваної проблеми, можна зробити історичний екскурс, щоб краще зрозуміти та визначити тенденції розвитку досліджуваного явища чи процесу. Варто також показати законодавче та нормативне забезпечення досліджуваної проблеми. Зарубіжний досвід організації досліджуваного явища чи процесу та обґрунтування можливості й доцільності його використання у вітчизняних умовах подають у першому або третьому розділах (автор самостійно визначає, враховуючи обсяг розділів і дотримуючись принципу пропорційності і логіки викладу).

У *наступних розділах* викладають результати досліджень автора з висвітленням того нового, що він вносить у розробку проблеми. Студент магістр та бакалавр повинен визначити повноту розв'язання поставлених завдань, достовірність одержаних результатів, порівняти їх з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних авторів, обґрунтувати можливості використання дослідження на практиці та напрями вдосконалення.

Слід пам'ятати, що *виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором.*

Далі формулюють загальні *висновки та пропозиції* щодо практичного використання здобутих результатів. Висновки потрібно викладати стисло і лаконічно. Спочатку коротко оцінюють стан проблем, які піднімаються у магістерській роботі. Далі розкривають шляхи їх розв'язання.

Список використаних джерел розміщується в кінці тексту дипломної роботи з самостійною нумерацією із зазначенням прізвищ та ініціалів автора, назви роботи, назви видавництва, року видання, кількості сторінок. Літературу можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань в тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, в хронологічному порядку. Найбільш зручний для користування спосіб розміщення літератури і рекомендований при написанні магістерської та бакалаврської роботи - у порядку появи посилань у тексті.

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до **ДСТУ 8302:2015**. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання (див. додаток 5).

За необхідності формують *додатки* до дипломної роботи магістра та бакалавра. Сюди відносять допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття:

- таблиці допоміжних цифрових даних;
- інструкції і методики розв'язання певних проблемних питань;
- ілюстрації допоміжні;
- матеріали та рішення судів.

4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА ТА БАКАЛАВРА

4.1. Загальні принципи оформлення.

Як правило, дипломна робота магістра та бакалавра спочатку виконується на чернетці. Лише після узгодження з науковим керівником дискусійного і сумнівного матеріалу, врахування зауважень і усунення недоліків, удосконалення структури викладу матеріалу приступають до чистового варіанту.

Чистовий варіант роботи потрібно акуратно переплести (підшити) у вигляді книги. **На останній сторінці текстової частини роботи автор ставить дату закінчення роботи і свій підпис.**

Результати проведеного дослідження студент викладає в дипломній роботі магістра та бакалавра, дотримуючись наступних вимог:

- змістовність і конкретність викладу;
- системність і послідовність;
- виділення в тексті окремих абзаців (завеликі фрагменти не сприяють розумінню викладеного матеріалу);
- завершеність викладення кожної думки;
- відсутність тавтології;
- належне оформлення дипломної роботи магістра та бакалавра.

Папір для написання роботи використовується лише стандартного формату А4 (розміром 29,7 см * 21 см). Текст потрібно друкувати через 1,5 міжрядкового інтервалу на одній сторінці (або з двох боків) аркуша та розміщувати так, щоб залишались поля зліва - 30 мм, справа - 10 мм, зверху та знизу - 20 мм. Текстовий редактор Microsoft Word, шрифт 14 кегля, гарнітура шрифту - Times New Roman.

Дипломна робота магістра та бакалавра виконується українською мовою.

У викладі матеріалу важливо дотримуватись принципу пропорційності, який полягає у дотриманні пропорцій між обсягами окремих частин роботи. При цьому на вступ і висновки відводиться до 5 сторінок відповідно, на основну частину роботи для магістрів 80-100 сторінок, а для бакалаврів 60-80, на титульний лист і зміст роботи - по одній сторінці. За погодженням з науковим керівником можливий інший обсяг дипломної роботи.

Заголовки структурних частин дипломної роботи магістра та бакалавра ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ, АНОТАЦІЯ пишуть великими літерами з вирівнюванням по центру та виділяють жирним шрифтом. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапками. Підкреслювати заголовки та переносити слова в заголовку не допускається. Між заголовком розділу, підрозділу та текстом розділу повинен бути один пропущений рядок.

Всі сторінки дипломної роботи магістра та бакалавра повинні бути пронумеровані арабськими цифрами без знаку №.

Нумерація сторінок проставляється з АНОТАЦІЇ (це 2 сторінка) арабськими цифрами. Титульний аркуш вважається першою сторінкою, анотації – другою та третьою, зміст - четвертою сторінкою. Цифру, що позначає порядковий номер сторінки, ставлять у верхньому правому куті сторінки.

Дипломну роботу магістра та бакалавра готують у вигляді спеціально підготовленого рукопису (комп'ютерний варіант) у твердій палітурці.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш (див. додаток 1).

Зміст роботи викладають після анотацій. Зверху потрібно написати: ЗМІСТ. В ньому послідовно перелічують всі частини роботи і проти кожного найменування праворуч ставлять номер сторінки, з якої вона починається. Це ж правило належить до інших основних структурних частин роботи: вступу, висновків, списку джерел, додатків. У зміст можуть бути включені висновки до кожного розділу (див. додаток 3).

Перелік умовних скорочень означає скорочені загальноприйняті аббревіатури назв кодексів, законів чи державних органів. Перелік умовних скорочень ставиться після змісту і включається до загального обсягу роботи.

Кожний розділ розпочинають з нової сторінки з обов'язковим найменуванням (виділяють заголовком). Номер розділу ставлять після слова "РОЗДІЛ", після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: 2.1. (перший підрозділ другого розділу). Далі у цьому ж рядку йде заголовок підрозділу. Підрозділи пишуться на тій самій сторінці, без переносу на нову сторінку.

Всі структурні частини роботи, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки, нумерують. Не нумерують лише їх заголовки, тобто **не можна друкувати: 1. ВСТУП або 4. ВИСНОВКИ.**

Бібліографія у дипломній роботі магістра та бакалавра складається відповідно до встановлених правил і містить перелік використаних джерел.

4.2. Оформлення таблиць та ілюстрацій.

Наочність дипломної роботи магістра та бакалавра та її цінність значно підвищиться, якщо студент (слухач) під час її написання використовуватиме **таблиці та ілюстрації**: технічні рисунки, схеми, графіки, діаграми тощо. Їх розміщують після першого згадування про них у тексті таким чином, щоб можна було читати без повороту переплетеного блока магістерської роботи або ж на наступній сторінці з поворотом за годинниковою стрілкою. Ілюстрації і таблиці, що розміщені на окремих сторінках магістерської роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу (за винятком ілюстрацій, поданих у додатках).

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад, рис. 2.1 (перший рисунок другого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Цифровий матеріал, як правило, оформляють у вигляді **таблиць**. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею симетрично до тексту. Назву і слово "Таблиця" починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Назва таблиці

№				
1				
2				

Продовження таблиці (номер)

3				
4				
5				

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис "Таблиця" із зазначенням номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між яким ставиться крапка, наприклад: Таблиця 2.1 (перша таблиця другого розділу).

При переносі частини таблиці на інший аркуш слово "Таблиця" і її номер вказують як першу частину таблиці, над іншими частинами пишуть "продовження табл." і вказують номер таблиці, наприклад: "Продовження табл. 2.1". Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки.

Примітки до таблиць (як і до тексту), в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки.

Якщо на одному аркуші є одна примітка, то її не нумерують і після слова "Примітка" ставлять крапку.

Якщо приміток на одному аркуші є кілька, то після слова "Примітки" ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

- 1.
- 2.

Посилання на таблиці та ілюстрації не варто оформлювати як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, в якому викладається тема, пов'язана з таблицею чи ілюстрацією, і на якій треба зосередити увагу читача, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках "(табл. 2.1)" або звороту типу: "...як це видно з рис. 2.1".

4.3. Посилання на використані джерела.

При написанні дипломної роботи магістра та бакалавра студент повинен робити посилання на використані наукові джерела. Посилання робляться тоді, коли в тексті використовують цитати чи вислови, переповідається своїми словами думка того чи іншого автора, наводяться цифри і факти або використовуються таблиці чи ілюстрації з певного джерела тощо. Вони дають необхідну інформацію про процитований матеріал, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, а також дають змогу відшукати першоджерела і перевірити їх достовірність.

Цитати з роботи, які наведені дослівно, беруться в лапки. Якщо текст наводиться

не дослівно, а викладається власними словами, обов'язково потрібно зберегти його зміст. Після закінчення цитати або числової інформації у квадратних дужках зазначається порядковий номер джерела у списку використаних джерел, далі через кому - сторінка, де вміщена цитата (наприклад, посилання [3, с. 24] означає, що цитату взято з джерела, зазначеного в списку джерел під номером 3 на сторінці 24). За погодженням із науковим керівником можуть бути використані посторінкові посилання.

На всі ілюстрації, формули і таблиці у магістерській роботі повинні бути посилання в тексті. Посилання на них вказують порядковим номером. Наприклад: ілюстрації - "рис. 1.2"; "... у формулі 2.1"; "... в табл. 3.2".

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації пишуть скорочено слово "дивись", наприклад: "див. табл. 3.2". При цьому слово "таблиця" в тексті пишуть скорочено.

Посилаючись на джерело, слід мати на увазі, що кількість посилань має бути оптимальною, тобто і не надмірною, і не мізерною. Загальний обсяг огляду джерел не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини роботи.

4.4. Формування списку використаних джерел.

Бібліографічний апарат в дипломній роботі магістра та бакалавра - ключ до використаних автором джерел. Крім того, він певною мірою відбиває наукову етику і культуру наукової праці. Саме з нього можна зробити висновок про ступінь ознайомлення магістра та бакалавра з наявною літературою з досліджуваної проблеми. Бібліографічний апарат магістерської роботи складається з бібліографічного списку (списку використаних джерел) і бібліографічних посилань, які оформлюються відповідно до чинних стандартів.

Список використаних джерел — елемент бібліографічного апарата, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Такий список — одна із суттєвих частин магістерської роботи, що віддзеркалює самостійну творчу працю її автора і демонструє ступінь фундаментальності проведеного дослідження.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують із каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв і т. ін. Завдяки цьому можна уникнути повторних перевірок, вставок пропущених відомостей.

Список використаних джерел можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань в тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, в хронологічному порядку. Найбільш зручний для користування спосіб розміщення літератури і рекомендований при написанні магістерської роботи - у порядку появи посилань у тексті.

Не варто включати до бібліографічного списку праці, на які немає посилання у тексті дипломної роботи і вони фактично не були використані.

Відомості про джерела, включені до списку, треба давати відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць.

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів із бібліотечної та видавничої справи (див. додаток 5).

4.5. Оформлення додатків.

Додатки оформляються як продовження дипломної роботи магістра та бакалавра на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини, розміщують їх за послідовністю появи посилань у тексті.

Додаток повинен мати заголовок. Він пишеться угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої пишуть (друкують) слово Додаток ___ і велику літеру, що позначає додаток.

Позначаючи послідовно додатки великими літерами української абетки, із нумерації слід вилучити літери Г, Є, І, Й, О, Ч, Ь. Наприклад: Додаток А, Додаток Б. Один додаток позначається як "Додаток А".

При оформленні додатків окремою частиною на окремому аркуші пишуть (друкують) великими літерами слово "ДОДАТКИ".

5. ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПРИ НАПИСАННІ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА ТА БАКАЛАВРА

1. Дипломна робота магістра та бакалавра - це комплексне дослідження певної проблеми, що ґрунтується на вимогах і завданнях, які ставлять перед дослідниками теорія і практика. Тому важливо, щоб у ній були елементи наукової новизни. Потрібно оптимально поєднати теоретичні аспекти досліджуваної проблеми з практичною організацією, дати ґрунтовний аналіз та оцінку вітчизняного та зарубіжного досвіду її ефективного розв'язання.

2. Дипломна робота магістра та бакалавра не зводиться до переписування монографій, підручників, статей з періодичних видань. Зібраний матеріал потрібно узагальнити, проаналізувати, творчо переосмислити, обов'язково показати авторське, бачення проблеми.

Виклад потрібно здійснювати своїми словами, уникаючи незрозумілих термінів і складних мовних зворотів.

3. Викладати матеріал у дипломній роботі магістра та бакалавра потрібно логічно, уникати використання невпорядкованого несистематизованого матеріалу, застарілих даних.

Усі цифри і факти повинні бути вивірені і на них потрібно робити посилання у текстовій частині.

Таблиці і рисунки повинні мати назву і бути пронумерованими для зручності посилання на них. Потрібно також посилатися на джерела, з яких ці матеріали взято.

4. Особливо багато помилок допускають студенти при опрацюванні іншомовної літератури, оформленні списку наукових джерел і посилань на них. При формуванні списку джерел потрібно керуватися правилами запису джерел.

5. Працюючи над науковими роботами зарубіжних авторів потрібно уникати вживання незрозумілих слів іншомовного походження. Якщо можливо, то їх слід замінити українськими відповідниками.

6. Дипломна робота магістра та бакалавра обов'язково має мати зміст, текстова частина повинна бути узгоджена з планом, а її оформлення відповідати всім згаданим вимогам.

7. Потрібно уникати граматичних і стилістичних помилок, русизмів, неточного цитування першоджерел. Щодо останньої вимоги, то цілком можливою є ситуація, за якої порушується (втрачається) номер першоджерела. Щоб уникнути цього, посилаючись на джерело, радимо виписувати його повну назву доти, доки не буде сформовано остаточний варіант списку джерел. Можна також назву наукового джерела виписувати на окремих карточках. Це полегшить роботу при формуванні списку джерел та його поповнення в подальшій роботі над новими джерелами.

Роботи, виконані без дотримання встановлених вимог, до захисту не допускаються.

6. ДОПУСК ДО ЗАХИСТУ, РЕЦЕНЗУВАННЯ, ПОПЕРЕДНІЙ ЗАХИСТ ТА ЗАХИСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА ТА БАКАЛАВРА

Захист дипломної роботи магістра та бакалавра є складовою атестації випускника, підставою для прийняття рішення про присудження випускникові відповідної кваліфікації.

Кафедра визначає терміни періодичної звітності студента про виконання дипломної роботи та організовує попередній захист на засіданні кафедри не пізніше, **ніж за місяць до основного захисту**. На попередній захист робота може бути подана у чорновому варіанті. Зауваження до роботи відображаються у протоколі засідання кафедри, на якому відбувається попередній захист.

Завершена дипломна робота магістра та бакалавра, підписана студентом, подається на кафедру не пізніше як **за два тижні** до основного захисту. Науковий керівник роботи перевіряє виконану роботу і, разом із письмовим відгуком, передає завідувачеві кафедри.

За результати дипломної роботи магістра та бакалавра та достовірність усіх даних відповідальність покладається на студента (автора роботи) та наукового керівника.

Відгук наукового керівника на дипломну роботу магістра та бакалавра повинен містити характеристику усіх розділів роботи. В ньому відображається оцінка старанності студента, ступеню самостійності, ініціативи, схильності до наукових досліджень, уміння ставити експеримент і робити з нього правильні висновки. Керівник не пропонує, а тільки рекомендує допустити або не допустити роботу до захисту в екзаменаційній комісії (див. додаток 6).

Дипломні роботи магістра та бакалавра, допущені до захисту направляються завідувачем кафедри **на рецензію** у встановленому на кафедрі (факультеті) порядку. Дипломну роботу магістра та бакалавра рецензує один рецензент (див. додаток 7).

Рецензент оцінює, якою мірою дипломна робота магістра та бакалавра відповідає вимогам, що пред'являються до структури та оформлення, пропонує її оцінку.

Рецензія повинна містити повну експертизу рукопису та конкретну пропозицію щодо оцінки роботи за шкалою ЄКТС, 100-бальною та національною шкалою. При цьому рецензент обов'язково повинен охарактеризувати актуальність теми, наукову та (або) прикладну цінність роботи, новизну одержаних результатів і висновків, зробити відповідні зауваження. Негативна рецензія не є підставою для відхилення роботи від її захисту.

Завідувач кафедри, на якій виконувалась дипломна робота, подає її разом з рецензією голові екзаменаційної комісії для ознайомлення не пізніше як за день до захисту.

Порядок захисту дипломних робіт визначається «Положенням про організацію освітнього процесу в ДВНЗ «УжНУ» і «Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію УжНУ», що затверджуються Вченою радою університету.

Дипломні роботи магістра та бакалавра зберігаються на відповідних кафедрах університету протягом п'яти років з дня їх успішного захисту, після чого списуються у встановленому порядку.

Захист дипломної роботи магістра та бакалавра відбувається поетапно. Перший етап - попередній захист на кафедрі перед сформованими комісіями за укладеним

списком студентів. Другий етап - публічний захист перед екзаменаційною комісією.

До захисту дипломної роботи магістра та бакалавра студент зобов'язаний підготувати коротку доповідь на 10-15 хвилин. За цей час потрібно логічно, стисло, впевнено та переконливо викласти основні результати дослідження, висновки та рекомендації.

На початку виступу потрібно коротко охарактеризувати актуальність теми, об'єкт та предмет дослідження. Після цього доцільно перейти до викладу основного змісту роботи. Під час доповіді можна використовувати ілюстрований матеріал (таблиці), презентації, пояснюючи їх зміст членам комісії і слухачам.

Після доповіді студенти відповідають на запитання членів комісії, а також усіх присутніх на захисті. Потім надається слово для відповіді на зауваження наукового керівника і рецензента.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА ТА БАКАЛАВРА

Якість виконання та успішність захисту дипломної роботи магістра та бакалавра визначається за наступною системою.

Оцінка *"відмінно"* виставляється за ґрунтовно виконану роботу (відповідно до стандартних вимог) тоді, коли студент вільно володіє матеріалом з обраної теми, оперує науковою термінологією, широко використовує наукові джерела і дає їм критичну оцінку, самостійно аналізує опрацьований матеріал, використовує сучасні теорії та методи наукових досліджень, вміло поєднує теоретичні надбання з практикою, а його робота виконана з дотриманням усіх необхідних вимог. При оцінюванні на «відмінно» враховується наявність апробації дослідження, в тому числі на всеукраїнських та міжнародних конференціях.

"Добре" виставляється у тому разі, коли студент ґрунтовно виконав роботу, сумлінно підготувався до захисту, вміло викладає і знає матеріал. Однак на захисті допускає певні неточності в трактуванні окремих питань, відчуває труднощі в їх теоретичному узагальненні або практичному спрямуванні, не використав достатньої кількості наукових джерел.

"Задовільно" виставляється, якщо студент (слухач) виконав роботу відповідно до вимог, загалом орієнтується в даній темі, але не може достатньо аргументовано сформулювати висновки, вміло пов'язати теоретичні узагальнення з практикою, відчуває значні труднощі в логічному викладі досліджуваних проблем, недостатньо переконливо і впевнено захищає магістерську роботу.

"Незадовільно" виставляється тоді, коли робота має суттєві недоліки, виконана з відхиленням від встановлених вимог, а її автор не орієнтується в питаннях теми, не володіє необхідним понятійним апаратом, не опанував мінімум наукових джерел, не володіє матеріалом з обраної для магістерського дослідження теми.

8. ДОДАТКИ

Додаток 1

ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУША ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА ТА БАКАЛАВРА

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра цивільного права та процесу**

ІВАНОВ ІВАН ІВАНОВИЧ

**ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ДЖЕРЕЛОМ ПІДВИЩЕНОЇ
НЕБЕЗПЕКИ**

08 - Право, спеціальність 081 «Право»¹

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістра» або «Бакалавра»

Науковий керівник:
Булеца Сібілла Богданівна
д.ю.н, проф.,
завідувач кафедри
цивільного права та процесу

УЖГОРОД – 2019

---

¹ Для студентів, що навчаються зі спеціальності «Міжнародне право»: галузь знань 08 «Право», спеціальність 082 «Міжнародне право»

Регістрація _____
(номер)

« _____ » _____ **2019 р.** _____
(підпис лаборанта кафедри) (ініціали, прізвище)

Дипломна робота допущена до захисту

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

_____
(ініціали, прізвище)

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

« _____ » _____ **2019 р.**

Рецензент _____
(підпис)

_____
(ініціали, прізвище)

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

**ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУША ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА ТА
БАКАЛАВРА**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра кримінального права та процесу**

ІВАНОВ ІВАН ІВАНОВИЧ

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКУЮЧИХ
ОЗНАК СКЛАДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ
ЖИТТЯ ОСОБИ**

26- Цивільна безпека, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістра» або «Бакалавра»

Науковий керівник:
Ступник Ярослав Валерійович
к.ю.н, доц.,
завідувач кафедри
кримінального права та процесу

УЖГОРОД – 2019

Реєстрація _____
(номер)

« _____ » _____ **2019 р.** _____
(підпис лаборанта кафедри) (ініціали, прізвище)

Дипломна робота допущена до захисту

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

_____
(ініціали, прізвище)

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

« _____ » _____ **2019 р.**

Рецензент _____
(підпис)

_____
(ініціали, прізвище)

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

ЗРАЗОК СТОРІНКИ ПЕРЕЛІКУ УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

КУ – Конституція України

ЗУ – Закон України

ЦК - Цивільний кодекс

ЦПК - Цивільний процесуальний кодекс

КК - Кримінальний кодекс

КПК - Кримінальний процесуальний кодекс

ГПК - Господарський процесуальний кодекс

КЗпП - Кодекс законів про працю

КМУ - Кабінет Міністрів України

ПУ – Президент України

ВРУ – Верховна Рада України

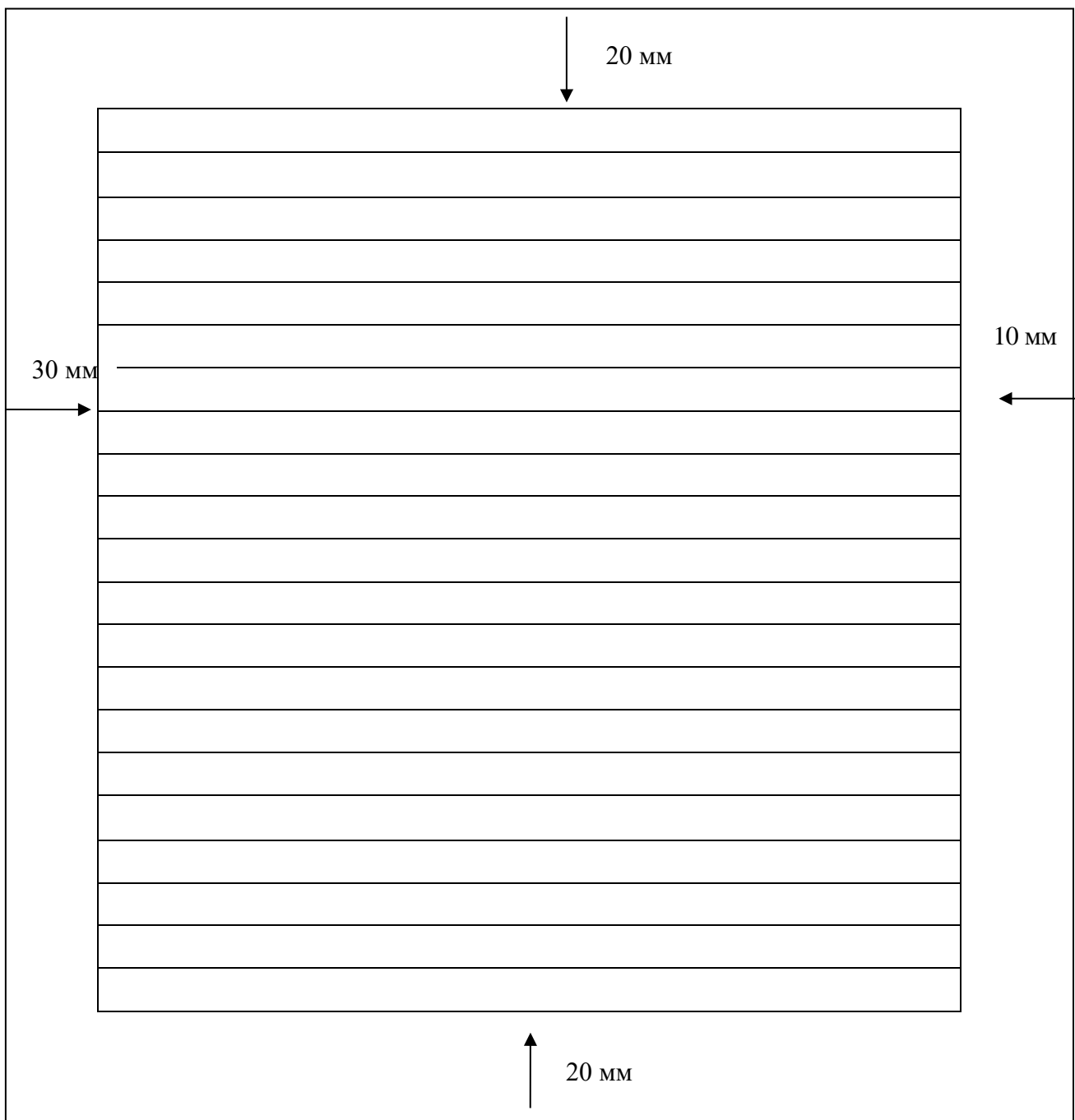
**ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ
ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА ТА БАКАЛАВРА**

ЗМІСТ

ВСТУП	X
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ФОРМИ ДЕРЖАВИ І ЇЇ ЕЛЕМЕНТІВ	X
1.1. Історичні підходи до розуміння «форми держави»	X
1.2. Сучасне розуміння форми держави і її елементів	X
РОЗДІЛ 2. ФОРМА ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ ТА ЇЇ ВИДИ	X
2.1. Поняття і види республік	X
2.2. Загальнотеоретична характеристика монархічних форм правління	X
РОЗДІЛ 3. ФОРМА ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ І ЇЇ ВИДИ	X
3.1. Особливості простої форми державного устрою	X
3.2. Види складних форм державного устрою	X
РОЗДІЛ 4. ФОРМА ДЕРЖАВНОГО РЕЖИМУ	X
4.1. Загальнотеоретична характеристика і види демократичних режимів	X
4.2. Поняття і види антидемократичних режимів	X
ВИСНОВКИ	X
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	X
ДОДАТКИ	X

**ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ЩОДО РОЗМІЩЕННЯ
ТЕКСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

Текст дипломної роботи друкується на стандартних аркушах паперу формату А4 (розмір 29,7 см * 21 см). При цьому встановлюються поля: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм. Текст друкується з одного боку, шрифтом Times New Roman, розміром 14 пт з полуторним міжрядковим інтервалом.

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ДЖЕРЕЛ**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
КНИГИ: один автор	1. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с. 2. Тertiшник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: із змін та допов. на 12 берез. 2016 р. 12-те вид., допов. і переробл. Київ: Правова єдність, 2016. 810 с. 3. Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs : intelligence and America's quest for security. New York; London: New York University Press, 2000. 326 p.
два автори	1. Ромовська З. В., Черняк Ю. В. Сімейне законодавство України. Київ: Прецедент, 2006. 93 с. 2. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах : практич. посіб. Харків: Право, 2011. 136 с. 3. Петришина М. О., Петришин О. А. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування : наук. доп. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Право, 2016. 44 с. (Серія "Наукові доповіді").
три автори	1. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с. 2. Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / Служба безпеки України. Харків: Право, 2016. 232 с
чотири автори більше	1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження: монографія. Харків: Юрайт, 2013. 288 с. 2. Колективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / Є. І. Григоренко та ін.; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків: [б. в.], 2013. 352 с. 3. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. 4. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p.
автор(и) та редактор(и)/упорядник(и) або перекладач (і)	1. Механізм забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб: національний та міжнародний аспекти / за заг. ред.: О. Я. Рогача, М. В. Савчина, М. В. Менджул. Ужгород: РІК-У, 2017. С. 261- 272. 2. Батигіна О. М. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. Харків: Право, 2011. 319 с. 3. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків: Право, 2011. 656 с. 4. Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / вступ. ст. Н. И. Панова; пер. с итал. М. М. Исаев. Киев: ИнЮре, 2014. 240 с.

без автора	<p>1. Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 1128 с.</p> <p>2. Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 верес. 2016 р. Київ: Нац. акад. прокуратури України. 2016. 432 с.</p>
багатотомний документ	<p>1. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. 848 с.</p> <p>2. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник: у 2 т. / за ред.: В. В. Сташис, В. Я. Тацій. 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2010. Т. 1. 456 с.</p> <p>3. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права: в 6 т. Харків: Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p> <p>4. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України : у 4 т. / ред. О. В. Стовба. Харків: Апостиль, 2015. Т. 2. 329 с.</p>
Частина видання: розділ книги	<p>1. Rohach O. Ya., Mendzhul M. V. The impact of forced internal migration on the development of legal system: the experience of Ukraine and the states of Central and Eastern Europe. <i>Development and modernization of the legal systems of Eastern Europe: experience of Poland and prospects of Ukraine: Collective monograph. Vol. 1.</i> Lublin: Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2017. p.205-219.</p> <p>2. Явор О.А. Актуальні питання правового забезпечення сімейних прав внутрішньо переміщених осіб: <i>Механізм забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб: національний та міжнародний аспекти</i>: монографія / за заг. ред.: О.Я. Рогача, М.В. Савчина, М.В. Менджул. Ужгород: РІК-У, 2017. С. 261-272.</p>
матеріали конференцій, з'їздів	<p>1. Заборовський В.В. Деякі проблемні аспекти забезпечення матеріально-правових та процесуально-правових засобів реалізації гарантій професійної діяльності адвоката. <i>Urgent problems of law on the modern stage of statehood development: International research and practice conference (Lublin (Republic of Poland), October 20-21, 2017).</i> Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing, 2017. P. 101-104.</p> <p>2. Менджул М. В. Принцип справедливості в правовому регулюванні сімейних відносин в Україні (окремі аспекти). Закарпатські правові читання: матеріали ІХ Міжнародн. наук.-практ. конференції (м. Ужгород, 20 - 22 квітня 2017 р.) / Ужгородський національний університет; за заг. ред. В.І. Смоланки, О.Я. Рогача, Я.В. Лазура – Ужгород, 2017. Т. 1. С. 271 - 276.</p>
стаття з довідкового видання або продовжуваного видання	<p>1. Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ: Юрид. думка, 2007. С. 550.</p> <p>2. Семенюк О. Г. Заходи безпеки в системі охорони державної таємниці. <i>Держава і право. Юридичні науки.</i> Київ, 2016. Вип. 72. С. 152–166.</p>

стаття з періодичного видання (журнал, газета)	1. Булеца С.Б., Лазур Я.В., Менджул М.В., Пушкаренко О.А. Предоставление права на здравоохранение детям-внутренне перемещенным лицам (отдельные аспекты). <i>Georgian Medical News</i> . 2017. 12 (273). С.89 – 94. 2. Чепис О.І., Лазорик Є. В. Колізійне регулювання сімейних правовідносин у міжнародному приватному праві: шляхи подолання конфлікту кваліфікацій. Науковий вісник УжНУ. Серія "Право". 2017. Вип. 42. 2017. С. 98-103. 3. Заборовський В.В. Окремі проблемні аспекти взаємодії адвоката із судом. <i>Visegrad journal on human rights</i> . 2015. № 2. Р. 104-108.
рецензії	1. Биков О. Нагальність оптимального міжнародно-правового врегулювання глобальних біоетичних проблем сучасності. <i>Віче</i> . 2016. № 1/2. С. 20–21. Рец. на кн.: Третякова В. Г. Міжнародно-правове регулювання глобальних біоетичних проблем: монографія. Київ: Кондор, 2013. 407 с. 2. Csikos R., Garcia E., Worley R. Book Reviews. <i>Journal of Criminal Justice Education</i> . 2010. Vol. 21, No. 1. P. 93–99. Review of the book: Beck E., Britto S., Andrews A. <i>In the shadow of death: Restorative justice and death row families</i> . Oxford, NY: Oxford University Press, 2007. 336 p.
Інші видання: автореферати дисертацій	1. Булеца С.Б. Цивільні правовідносини, що виникають у сфері здійснення медичної діяльності: теоретичні та практичні проблеми: автореф. дис..... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2016. 43 с. 2. Лазур Я. В. Забезпечення прав і свобод громадян в сфері публічного управління: автореф. дис ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2011. 41 с. 3. Чепис О.І. Інтереси в цивільному праві: сутність, місце та особливості захисту: автореф. дис. ... канд. юр. наук: 12.00.03 / Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2010. 18 с.
Дисертації	1. Булеца С.Б. Цивільні правовідносини, що виникають у сфері здійснення медичної діяльності: теоретичні та практичні проблеми: дис..... докт. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2016. 437 с. 2. Ленгер Я.І. Колізії в муніципальному праві: проблеми теорії та практики: дис ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2017. 432 с.
архівні документи	1. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 2. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
патенти	1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК 6 С09К11/00, G01T1/28, G 1H3/00. No200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. No13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. No2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. No 8 (кн. 1). 120 с.

препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма – методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков: ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ 2006-4).</p>
стандарти	<p>1. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>2. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.</p>
бібліографічн і показники	<p>1. Володимир Володимирович Сташис: (до 85-річчя від дня народж. та 60-річчя наук.-пед. і громад. діяльності) / Нац. акад. прав. наук України; упоряд.: В. І. Борисов, В. І. Тютюгін, Л. М. Демидова. Харків: Право, 2010. 108 с. (Біографія і бібліографія вчених-правознавців).</p> <p>2. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків: Одиссей, 2003. 128 с.</p> <p>3. Систематизований показник матеріалів з питань адміністративної реформи, опублікованих у Віснику Національної академії державного управління за 1997– 2005 роки / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; уклад. : О. О. Бабінова, О. Г. Белінська. Київ: Вид – во НАДУ, 2006. 11 с.</p>
каталоги	<p>1. Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б- ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-у поряд.: М. Зобків та ін.; Упр. Культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.</p>
Електронні ресурси	<p>1. Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. Теорія і практика правознавства: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302 (дата звернення: 17.06.2016).</p> <p>2. Звіт про стан виконання у IV кварталі 2017 року заходів, передбачених Комплексною державною програмою щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово купованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 року. URL: https://docs.google.com/viewer?embedded=true&url=http://www.msp.gov.ua/file/s/vpo/4-2017.doc (дата звернення: 02.03.2018).</p> <p>3. Слабан М. М. Зміни методологічних підходів до розуміння поняття “сім’я” та “шлюб” у практиці Європейського суду з прав людини. URL: http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2242/vnulpurn201582432.pdf (дата звернення: 15.03.2018).</p> <p>4. Tramm ell A. Magic: The gathering in material and virtual space: An ethnographic approach toward understanding players who dislike online play. Meaningful Play 2010: October 21–23, 2010, East Lansing, MI. URL: http://meaningfulplay.msu.edu/proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf (Last</p>

	accessed:17.03.2017).
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с. 2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року. Офіційний Вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103. 3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 року (дата набуття чинності для України – 23.03.1976 року). Вісник Конституційного Суду України. 2007. № 11. 4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2003. № 40–44. Ст. 356. 5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року № 1618-IV. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2004. № 40–42. Ст. 492. 6. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2709-15 (дата звернення: 16.01.2018). 7. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 року № 2866-IV. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2005. № 52. Ст. 561. 8. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7.12.2017 року № 2229-VIII. <i>Офіційний вісник України</i>. 2018 р., № 6 9. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей: Закон України від 02.06.2005 року N 2623 – IV. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2005. № 26. Ст. 354. 10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини 1 статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) N 18-рп/2004 від 01.12.2004 року. <i>Офіційний Вісник України</i>. 2004. № 50. Ст. 3288. 11. Про затвердження Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України: Наказ Міністерства юстиції України та Міністерства закордонних справ України від 27.12.2004 року № 142/5/310. <i>Офіційний Вісник України</i>. 2004. № 52. Ст. 3492. 12. Про затвердження Порядку здійснення добровільного медичного обстеження наречених: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 року № 1740. <i>Офіційний Вісник України</i>. 2002. № 47. Ст. 2128.

Примітки:

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с.

**ЗРАЗОК ВІДГУКУ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ
МАГІСТРА ТА БАКАЛАВРА**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО
ПРАВознавства**

ВІДГУК

наукового керівника на дипломну роботу магістра (бакалавра)

студента X курсу юридичного факультету

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Іванова Івана Івановича

на тему:

«Повна назва теми дипломної роботи магістра (бакалавра)».

1. Актуальність теми. Дипломна робота є змістовним і комплексним науковим дослідженням, яке присвячено актуальній темі – (коротко, 2-3 реченнями показати актуальність теми).

2. Позитивним у роботі є те, що студентка проаналізувала розвиток ..., визначила роль України на глобальному....., дослідила перспективи розвитку ....

3. Наявність самостійних розробок. У роботі проаналізовано....., здійснено оцінку....., запропоновано шляхи..., визначено основні тенденції та нові напрями розвитку.... тощо.

4. Практична значущість висновків і рекомендацій. Результати дослідження обумовлюють практичну значущість роботи, що визначається можливістю використання запропонованих механізмів покращання.....

5. Наявність недоліків. Дипломна робота могла би містити більше...(що саме). Але ці побажання не впливають на загальну якість виконаної роботи.

6. Загальна оцінка дипломної роботи студентки (та) позитивна, відповідає вимогам, що висуваються вищою школою до випускних робіт на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавра (спеціаліста, магістра та бакалавра) зі спеціальності Х.ХХХХХХ «Повна назва спеціальності» і може бути допущена до захисту на засіданні ЕК.

Науковий керівник

(підпис, ініціали, прізвище, науковий ступінь, вчене звання)

(дата)

змін у системі основних засад конституційного ладу держави, а також позбавити сенсу інститути громадянського суспільства як такого.

Питання правової охорони конституції в широкому розумінні тією чи іншою мірою є завданням усіх учасників конституційно-правових відносин, але в першу чергу тих, на сторожі чийх прав стоїть власне Конституція як Основний Закон держави. Належний розвиток всіх сфер суспільного і державного ладу держави є загальною умовою діяльності конституції. Навіть найдосконаліша конституція виявиться "паперовою" за умови, коли суспільство та держава будуть не в змозі реалізувати її положення в силу недостатнього розвитку хоча б однієї із зазначених сфер суспільного та державного життя.

Тому, правова охорона Конституції України є завданням різних суб'єктів, які, здійснюючи відповідні повноваження, формують механізм її охорони.

2. НАУКОВА АБО ПРАКТИЧНА ЦІННІСТЬ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ: Полягає в тому, що автором була зроблена спроба проаналізувати систему правової охорони конституції, з'ясувати сутності кожного з її елементів та визначити місце та роль законодавчої гілки влади в конституційно правовому механізмі охорони та дотримання Конституції України.

3. НОВИЗНА ОДЕРЖАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ: У роботі на підставі глибокого аналізу існуючої юридичної доктрини та чинного законодавства, використовуючи такі методи дослідження як історико-правовий, порівняння, узагальнення, автором зроблено ряд висновків.

А саме:

1. Правова охорона конституції – це системне явище, яке необхідно розглядати як сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених елементів. Основу такої становлять саме ті загальносоціальні та спеціальноюридичні гарантії, які діють у сфері правотворчості та у сфері дотримання діючих норм, за допомогою яких забезпечується відносна стабільність Основного Закону та реалізація його норм, а також припиняються та усуваються його порушення. Крім того основними з них варто виділити наступні: конституційний контроль, особливий порядок прийняття конституції, особливий порядок внесення змін до

неї змін, тлумачення її норм та конституційна відповідальність.

2. Визначну роль у механізмі правової охорони конституції відіграє парламент. Слідкувати за дотриманням конституції і захищати її, безсумнівно, входить в обов'язки парламенту. Це охорона конституції, що розуміється у відносно більш вузькому сенсі, тобто як одна з сторін різноманітної діяльності певного державного органу, спрямована на забезпечення дотримання конституції.

4. АНАЛІЗ НЕДОЛІКІВ:

Розкриваючи роль законодавчої гілки влади в конституційному механізмі правової охорони Конституції автор спирається на думку про те, що законодавча влада посідає особливе місце в системі органів публічної влади.

Вона визначає організацію та функціонування виконавчої та судової влади і в такий спосіб відіграє свою орієнтовну роль стосовно цих гілок державної влади. У відносинах з іншими гілками державної влади, а також для визначення ролі законодавчої влади в суспільстві важливе значення має реальна, тобто фактична сила законодавчої влади. Зазвичай вважають, що в сучасних умовах у демократичних державах законодавча влада — це сильна влада. Автор зосереджує свою увагу на концепції верховенства парламенту, що вперше була сформульована у Великобританії і базується на традиціях британського парламентаризму, англосаксонської моделі права. Проте автором не враховано той факт, що український парламент функціонує на засадах романо-германської моделі і не завжди переймає теоретичний досвід інших країн.

Поміж тим, все вищезазначене не порушує цілісності та актуальності дипломної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра та бакалавра.

РЕКОМЕНДУЮ ОЦІНКУ - „_____”.

„___” січня 2019 року

РЕЦЕНЗЕНТ

АНОТАЦІЯ

Ленгер Я.І. Колізії в муніципальному праві: проблеми теорії та практики.

Дослідження присвячено з'ясуванню основних проблемних питань виникнення, існування та необхідності розв'язання колізій в муніципальному праві, їх специфіки та особливих характеристик. Встановлено, що.....

В результаті дослідження виокремлено, що..... Крім того, встановлено, що метод врегулювання та вирішення муніципально-правових колізій за допомогою встановлення в законодавстві норм, що визначають, який нормативно-правовий акт повинен застосовуватися в разі суперечливого регулювання одних і тих же суспільних відносин, не отримав належного відображення в процесі правотворчості.

Аналіз чинного законодавства дає підстави обґрунтовано виокремити причини та основні чинники муніципально-правових колізій. Встановлено, що..... Аргументовано, що.....

Крім того, автор висловлює свій погляд на причини виникнення колізій в муніципальному праві, а також пропонує комплекс заходів, що дозволяють попереджати і вирішувати останні.

Встановлено, що.....

Обґрунтовано.....

В ході дослідження зосереджено увагу на методологічних підходах до дослідження.....

Ключові слова: колізія в праві, соціальна суперечність, правова суперечність, правовий конфлікт, муніципально-правова колізія, механізм розв'язання колізій, муніципально-правовий акт, муніципальна правотворчість, попередження колізій в муніципальному праві.

SUMMARY

Lenher Y. I. Collisions in Municipal Law: Problems of Theory and Practice.

The research is devoted to the identification of the main problem issues of the emergence, existence and necessity of conflict resolution in municipal law, their specifics and characteristics. It is established that a large number of normative legal acts have been adopted and act in the country, many of which contradict each other and have internal inconsistencies. Legal science and practice have the task to examine thoroughly the causes of the emergence of municipal-legal conflicts and to search the ways to prevent and resolve them.

As a result of the research, it was pointed out that the emergence and growing acuity of municipal-legal conflicts largely depends on the incompleteness of legal regulation of social relations, violation of the rules of legal technique in the adoption of regulatory acts, and ineffective ways of preventing and resolving the latter. Besides, it has been established that the method of settlement and solving of municipal-legal conflicts by setting in the legislation norms defining which normative act should be applied in the case of conflicting regulation of the same social relations has not received proper reflection in the process of law-making. At the same time, it was noted the necessity of developing general and special collisional procedures for identifying and resolving legal conflicts in municipal law.

The analysis of the current legislation gives grounds to justify the reasons and the main factors of municipal-legal conflicts. It is argued that due..... In addition, the author expresses her opinion on the causes of conflicts in municipal law, and also offers a set of measures to prevent and resolve the latter.

Key words: collisionst in law, social contradiction, legal conflict, legal conflict, municipal-legal conflict, mechanism of conflict resolution, municipal-legal act, municipal law-making, prevention of conflicts in municipal law.

**ЗРАЗОК ЗАЯВИ ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ
МАГІСТРА ТА БАКАЛАВРА**

Завідувачу кафедри

_____

студента __ курсу __ групи
Юридичного факультету

_____

(ПІП)

_____

(№ тел.)

_____

(ел. адреса)

ЗАЯВА

Прошу Вас затвердити мені тему дипломної роботи бакалавра

«_____»
(назва теми)

«_____» _____ 20__ р.

_____
(підпис студента)

_____
(прізвище ініціали)

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК